

RECENZE KNIHY*

RANÁ LOGOPEDICKÁ INTERVENČIA

Mgr. Bc. Karolína Červinková^{1,2}

Karolína Červinková

Publikace *Raná logopedická intervence* kolektivu autorek představuje aktuálně a komplexně zpracovanou monografii zaměřenou na problematiku vývoje a podpory komunikačních schopností v raném věku dítěte. Kniha propojuje teoretická východiska z oblasti vývojové lingvistiky, psychologie a logopedie s praktickými doporučeními pro diagnostiku a terapii.

Koncepčně je publikace vystavěna systematicky – od popisu typického vývoje řeči přes identifikaci rizikových faktorů až po konkrétní diagnostické a terapeutické postupy. Sjednocujícím prvkem je důraz na funkční, přirozeně ukotvené hodnocení komunikace dítěte a respektující přístup k jeho individuálnímu vývoji.

První kapitola přináší komplexní pohled na osvojování jazyka a propojuje hlavní teoretické směry vysvětlující jazykový vývoj. Autorky představují generativismus, nativismus a sociolingvistický i interakcionistický přístup a snaží se tyto perspektivy integrovat do jednotného rámce využitelného v klinické praxi. Důraz je kladen na propojení genetických dispozic, vlivu prostředí a jazykového vstupu (inputu), včetně specifík rodičovské (mateřské) komunikace s nejmenšími dětmi. Součástí je také koncept kritické periody osvojování jazyka, který klade důraz na včasnou stimulaci a intervenci. Kapitola propojuje teoretická východiska s jejich praktickou využitelností v klinické logopedii.

Druhá kapitola se zaměřuje na rizikový vývoj jazykových schopností, který se nejčastěji projevuje opožděním vývoje řeči a může předznamenávat neurovývojové poruchy. Autorky popisují hlavní rizikové faktory a zdůrazňují nutnost jejich včasné identifikace. Součástí kapitoly je přehled screeningových nástrojů, například TEKOS či M-CHAT-R, které slouží k zachycení raných vývojových odchylek.

Třetí kapitola se věnuje rané logopedické diagnostice a vymezuje oblasti, které je nutné hodnotit – porozumění, expresi, pragmatiku, neverbální komunikaci, hru i interakci s pečující osobou. Autorky popisují nepřímé vyšetření pomocí dotazníků (např. CDI, TEKOS, ICS, LUI, PABIQ) i přímé vyšetření pomocí standardizovaných metod, jako je například Mnichovská funkční vývojová diagnostika nebo The Early Sociocognitive Battery. Součástí je také pozorování dítěte v nestrukturovaných situacích a sledování interakce rodič–dítě, zejména reciprocity, turn-takingu, napodobování a komunikačního stylu rodiče. Kapitola akcentuje komplexní a interakční přístup k diagnostice.

Čtvrtá kapitola představuje model Laheyové jako rámec pro hodnocení obsahu, formy a užití jazyka. Významná část je věnována analýze spontánní komunikace, velikosti vzorku a nahrávání a transkripci řečového projevu, včetně využití softwarových nástrojů. Dále jsou popsány metody elicitace řeči a jejich využití v klinické diagnostice. Kapitola propojuje teoretický model s praktickou metodikou sběru a analýzy jazykového projevu dítěte.

Pátá kapitola detailně rozpracovává složky komunikace podle modelu Laheyové. V oblasti použití (pragmatiky) vymezuje komunikační funkce a jejich klinické hodnocení. V rovině obsahu sleduje vývoj sémantických kategorií, v rovině formy pak rozvoj gramatických struktur. Kapitola poskytuje přehledný vývojový rámec, od prekurzorů komunikace až po verbální úroveň jazyka, dobře využitelný v klinické praxi.

Šestá kapitola se věnuje logopedické intervenci s důrazem na prevenci, edukaci a podporu komunikace. Autorky rozlišují jednotlivé úrovně intervence, přičemž se soustředí zejména na cílenou péči pro rizikové děti a specializovanou individuální

¹ Krajská zdravotní a. s. – Masarykova nemocnice v Ústí nad Labem, o. z., Sociální péče 3316/12A, 400 11 Ústí nad Labem – Severní Terasa, Česká republika.
E-mail: karolina.cervinkova@kzcr.eu.

² Ústav speciálněpedagogických studií, Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, Žižkovo náměstí 5, 779 00 Olomouc, Česká republika.

terapii. Efektivita terapeutického působení je významně spojována s aktivní rolí rodiče. Mezi klíčové přístupy patří společné dialogické (interaktivní) čtení knih, responzivně podmíněná terapie a cílená jazyková stimulace. Výše zmíněné přístupy jsou dále prakticky rozpracovány jako klíčové nástroje rané intervence.

Sedmá kapitola se zaměřuje na organizaci terapie s důrazem na minimální efektivní intenzitu, flexibilitu a aktivní zapojení rodiče. Autorky popisují strukturování terapeutických setkání, spolupráci s rodinou i dalšími odborníky a zdůrazňují kontinuitu péče a edukaci rodičů. Terapie je plánována cíleně, s ohledem na krátkodobé i dlouhodobé cíle a jejich hierarchii. Představuje holistický přístup, jedna aktivita tedy může

podporovat více oblastí vývoje. Součástí je také využití gest jako podpůrného prostředku komunikace.

Závěrečná, **osmá kapitola** systematicky popisuje jednotlivá vývojová období od prekurzorů až po tvorbu souvětí a přiřazuje k nim terapeutické cíle. Tato část představuje velmi praktický nástroj pro klinické logopedy a usnadňuje nastavování intervenčních cílů dle aktuální úrovně dítěte. Strukturovanost a přehlednost kapitoly zvyšují její využitelnost v každodenní praxi.

Závěr

Publikace *Raná logopedická intervence* představuje významný a aktuální příspěvek v oblasti rané logopedické péče. Vyniká propojením teoretických východisek,

podložených řadou zahraničních výzkumů a komparací jednotlivých přístupů, s klinickou praxí, důrazem na přirozený vývoj dítěte a respektujícím přístupem k rodině.

Silnou stránkou knihy je její systematickost, přehlednost a vysoká míra praktické využitelnosti, včetně záznamových archů uvedených v příloze. Přestože vychází ze slovenského jazykového prostředí, její závěry jsou dobře aplikovatelné i v českém kontextu.

Publikaci lze doporučit logopedům, studentům logopedie i dalším odborníkům pracujícím s malými dětmi. Představuje velmi cenný zdroj informací i inspirace pro každodenní praxi v oblasti rané intervence.

Literatura

KAPALCOVÁ, Svetlana, TOKÁROVÁ, Oľga a RUHALOVSKÁ, Mária, 2025. *Raná logopedická intervence*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislavě. ISBN 978-80-223-5964-1.